

пов'язане з широким застосуванням у навчальній діяльності графічних зображень як засобу передачі інформації та набуття умінь із професійної діяльності. Уміння працювати з графічною інформацією передбачає побудову зображень або застосування її як засобу наочності. Утворені за певними законами графічні образи дають можливість однозначно розуміти інформацію, здобувати нові знання.

Розв'язання графічних задач в навчальних курсах «Економічна теорія», «Мікроекономіка» та «Макроекономіка» сприяє закріпленню теоретичних знань, набуттю умінь практичного їх застосування, поглибленню навичок самостійної та науково-дослідної роботи, розширюють світогляд студентів, розвивають їх логічне мислення, просторову уяву, приводять їх у систему. В результаті здійснюється підготовка студентів до кваліфікованого самостійного виконання розрахунково-графічних робіт як традиційними методами, так і за допомогою графічних комп'ютерних програм. Це сприяє підвищенню рівня їх загальноосвітньої та професійної підготовки.

Література

1. Бережная Е. В. Математические методы моделирования экономических систем : учебное пособие / Е. В. Бережная, В. И. Бережной. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 432 с.
2. Голівер Н. О. Дидактичні умови використання комп'ютерних технологій у процесі навчання студентів вищих технічних навчальних закладів : дис. канд. пед. наук : 13.00.09 / Н. О. Голівер. – Кривий Ріг, 2005. – 182 с.
3. Джеджула О. М. Теорія і методика графічної підготовки студентів інженерних спеціальностей вищих навчальних закладів : дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. М. Джеджула. – К., 2007. – 460 с.
4. Райковська Г. О. Методика формування графічних знань в системі інформаційних технологій : [монографія] / Г. О. Райковська. – Житомир : ЖДТУ, 2009. – 324 с. (18,83 ум. друк. арк.)
5. Штофф В.А. Роль модели в познании / В.А. Штофф. – Л. : Наука, 1973. – 128 с.

GRAPHIC DESIGN IN TEACHING THEORETICAL-ECONOMIC DISCIPLINES

N. Pochernina

Summary

The article reveals the importance of graphic design in the teaching of economic theory, microeconomics and macroeconomics.

Keywords – modeling, graphical model, economic theory, microeconomics, macroeconomics, interdisciplinary communication.

УДК 378.01(075.8)

РІВЕНЬ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Брустінов В.М., д.т.н., проф.

Пихтєєва І.В., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел.: (0619)42-68-62

Анотація - дослідження професіоналізму та майстерності викладачів вищої школи.

Ключові слова - майстерність викладача, професіоналізм

Постановка проблеми. Актуальність даної теми обумовлено необхідністю підвищувати майстерність та автоматизований компонент педагогічної діяльності, високу ступінь, досконалість та зосередженість уваги при їхньому здійсненні, визначення професійної діяльності та майстерності викладача вищої школи, вміння проявити і правильно використати знання та навички в новій і складній педагогічній ситуації.

Аналіз останніх досліджень. Методологічною основою роботи є теоретичні положення та висновки надбань світової освітянської думки, фундаментальні концепції і закони сучасної системи навчання у вищих закладах України.

Формулювання цілей статті. Основна задача вузів – підготовка висококваліфікованих кадрів, які поєднують глибоку професійну підготовку зі здатністю вирішувати складні професійно - практичні питання. Рішення цієї задачі насамперед залежить від викладача вузу, його професіоналізму та майстерності. У зв'язку з цим встає питання дослідження і розкриття форм майстерності та методів організації навчання у ВНЗ 3-4 рівнів акредитації.

Основна частина. Для успішної діяльності викладача [2] визначальне значення мають термінальні здатності, тому що саме вони забезпечують конкурентоздатність щодо інших педагогів, оскільки для досягнення більше високих результатів у навчанні в порівнянні зі своїми колегами вони, опираючись на свою уяву, винаходять нові, ефективні форми, засоби, методи навчання, що знаходять своє вираження в стилі педагогічної діяльності, орієнтованому на результативність.

Виділяють три плани відповідності психологічних характеристик діяльності педагога:

- перший план відповідності - схильність або придатність у широкому неспецифічному змісті. Придатність визначається біологічними, анатомо-

фізіологічними й психічними особливостями людини. Придатність до педагогічної діяльності (або схильність до неї) має на увазі відсутність протипоказань до діяльності типу "Людина-Людина" (наприклад, приглухуватість, недорікуватість, і ін.). Придатність до педагогічної діяльності припускає норму інтелектуального розвитку людини, емпатійність, позитивний емоційний тон (сценічність емоцій), а також нормальний рівень розвитку комунікативно-пізнавальної активності.

- другий план відповідності педагога своєї професії - його особиста здатність до педагогічної діяльності. Готовність припускати отрефлексовану спрямованість на професію типу "Людина-Людина", світоглядну зрілість людини, широку й системну професійно-предметну компетентність, а також комунікативну та дидактичну потребу.

- третій план відповідності діяльності педагога. - ввічливість припускає легкість, адекватність установлення контакту зі співрозмовником, уміння стежити за реакцією співрозмовника, самому адекватно реагувати на неї, одержувати задоволення від спілкування. Уміння сприймати й інтерпретувати реакцію студентів в аудиторії, аналізуючи зорові й слухові сигнали по каналу зворотного зв'язку, розглядається як ознака "гарного комунікатора".

Природно, що тільки повний збіг цих трьох планів відповідності індивідуально-особистісних якостей людини педагогічної діяльності (тобто сполучення придатності, готовності) забезпечує найбільшу її ефективність.

Психологічний портрет викладача будь-якого навчального предмета, включає наступні структурні компоненти: 1) індивідуальні якості людини, тобто його особливості як індивіда - темперамент, задатки й т.д.; 2) його особистісні якості, тобто його особливості як особистості - соціальної сутності людини; 3) комунікативні (інтерактивні) якості; 4) статусно-позиційні, тобто особливості положення, ролі, відносин у колективі; 5) діяльні (професійно-предметні); 6) показники зовнішньої поведінки.

Одним з основних професійно значимих якостей особистості педагога є його "особистісна спрямованість" яка є одним з найважливіших суб'єктивних факторів досягнення вершини в професійно-педагогічній діяльності. Вибір головних стратегій діяльності обумовлює, три типи спрямованості: 1) істинно педагогічну, 2) формально педагогічну й 3) помилково педагогічну. Тільки перший тип спрямованості сприяє досягненню високих результатів у педагогічній діяльності. "Істинно педагогічна спрямованість складається в стійкій мотивації на формування особистості студента засобами викладаемого предмета, на переструктурування предмета розраховуючи на формування вихідної потреби студента в знанні, носієм якого є педагог"[2].

Педагоги, орієнтовані на "розвиток" і на "результативність", по-різному підкріплюють студента. Викладачі, орієнтовані на "результативність", озиваються з похвалою про студентів, показники яких перевершують середні,

навіть тоді, коли їхня успішність знижується. Викладачі, орієнтовані на "розвиток", у цьому випадку реагують похвалою на ледь помітні успіхи своїх студентів. Крім того, вони здійснюють позитивне підкріплення й надають допомогу учням у процесі навчальної діяльності. На противагу цьому педагоги, орієнтовані на "результативність", хвалять у тому випадку, коли навчальний результат вже отриманий.

Існування в будь-якій вибірці працюючих педагогів двох крайніх типів викладачів (орієнтованих на "розвиток" і на "результативність") було підтверджено даними емпіричних досліджень [4], вони поділяються на типи педагога, який:

- прагне насамперед розвивати особистість учня, опираючись на емоційні й соціальні фактори. Дотримується гнучкої програми, не замикається на змісті досліджуваного предмета. Йому властиві невимушена манера викладання, індивідуальний підхід, широкий, дружній тон спілкування.

- зацікавлений тільки в розумовому розвитку студентів. Строго дотримується змісту досліджуваної програми. Працює по детально розробленій програмі, висуває високі вимоги до учнів, строго перевіряє засвоєний матеріал. Тримається відчужено, підхід до учнів суцільно формально-ділової. Стиль і ефективність діяльності педагогів цих типів істотно розрізняються.

Основним мотивом істинно педагогічної спрямованості є інтерес до змісту педагогічної діяльності (більш ніж для 85% студентів педагогічного вузу, характерний цей мотив). У педагогічну спрямованість як вищий її рівень включається покликання, що співвідноситься у своєму розвитку з потребою в обраній діяльності. На цьому вищому шаблі розвитку - покликання - "педагог не мислить себе без навчального закладу, без життя й діяльності своїх учнів"[3].

Викладачі, орієнтовані на "розвиток", порівняно частіше звертають увагу студентів на мінливі фактори навчальних досягнень (для них має першорядне значення старанність); орієнтовані на "результативність", більше уваги обертають на стійкі фактори досягнення в навчанні (для них значимими є здатності або задатки студентів). Відповідно до цього викладачі, орієнтовані на "результативність", вважають за можливе робити тривалі прогнози успішності й майбутньої професійної кар'єри студентів.

Висновки. Майстер педагогічної праці у вищих закладах навчання - це насамперед висококваліфікований у психолого-педагогічній і у властиво предметній області фахівець, що вміє репродукувати на високому рівні професійні знання, уміння й навички. Уміння передавати знання, дохідливо викладати матеріал, контролювати й оцінювати результати праці тих, яких навчають, уміння формувати навички, якості студентів, урахувати індивідуальні й інші їхні особливості; уміння управляти розумовою діяльністю студентів, організувати їхню самостійну роботу й

самовиховання; уміння володіти собою, своїм психічним станом, зовнішнім вираженням емоцій і почуттів, проявляти педагогічний такт та інше – це і є професіоналізм та майстерність викладача вищої школи.

Для викладача вищої школи основою є дидактичні знання. Вони допомагають викладачеві аналізувати залежності, що обумовлюють хід і результати процесу навчання, установлювати на цій основі закономірності, що діють у сфері навчання, вибирати методи, організаційні форми й засоби навчання найбільш ефективні для здійснення якісної підготовки фахівців.

Література.

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України – 1996. - № 30.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ Анатолій Іванович Кузьмінський – К.: Знання, 2005 – 486 с.
3. Педагогіка й психологія вищої школи. Серія “Підручники, навчальні посібники”. – Ростову – на -Дону: “Фенікс”, 1998.
4. Станкин М. И. Слагаемые педагогического мастерства / М. И. Станкин.- М. : Высшая школа, 1996 - 232 с.
5. Пыхтеева И.В. Некоторые аспекты отношений к личности студентов в учебно – воспитательном процессе. Впровадження концепції виховної роботи, вип. 6 /Збірник науково методичних праць з питань національно - громадянського виховання студентів/ Таврійська державна агротехнічна академія.- Мелітополь, 2003,- с.59-61.

LEVEL OF PROFESSIONALISM OF A HIGH SCHOOL TEACHER

V. Brustinov, I. Pyhteeva

Summary

Study of professionalism and skills of high school teachers

УДК 371.134:687

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВНЗ

Сахно Л.А., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

Анотація – У статті досліджено шляхи підвищення ефективності організації навчального процесу і успішність адаптації студентів в умовах індивідуалізації навчання.

Ключові слова – індивідуалізація навчання, індивідуальний стиль, стратегії навчання.

Постановка проблеми. В даний час у зв'язку з реформуванням системи вищої освіти в Україні виникає необхідність зміни форм і методів організації освітнього процесу. В основі професійної підготовки – компетентнісна модель і орієнтація на індивідуалізацію навчання. Розширюються права учнів, але разом з тим підвищується їх відповідальність за результати навчання. Студенти вищих навчальних закладів мають право брати участь у формуванні свого змісту освіти і ВНЗ зобов'язаний забезпечити реальну можливість розробки і реалізації індивідуальних освітніх програм. На викладача покладається місія передати не тільки суму знань і досвід з предмету, а й навчити грамотно організувати індивідуальну навчально-пізнавальну діяльність (НПД), забезпечити студента необхідними методичними засобами.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Проблеми організації НПД та самостійної роботи студентів досліджували О.А. Захарова, С.М. Горбушина, О.І. Доніна, М.А. Іванова, О.Л. Карпова, В.І. Попова, та інші.

Мета статті полягає в дослідженні шляхів підвищення ефективності організації НПД і успішність адаптації студентів до освітнього процесу вузу в умовах індивідуалізації навчання.

Виклад основного матеріалу. Випускники загальноосвітніх шкіл, технікумів, коледжів, гімназій вступають до ВНЗ з різним початковим рівнем знань, і завдання викладача - вибудувати зміст дисципліни в календарному плані таким чином, щоб задовольнити освітні потреби конкретних студентів. Рішення цих питань, включаючи підготовку в рамках аудиторних занять, дозволить студентам більш чітко зрозуміти специфіку планування свого змісту навчання, а викладачу - здійснювати більш чіткий контроль за формуванням та виконанням індивідуальних планів студентів. Провідні вчені